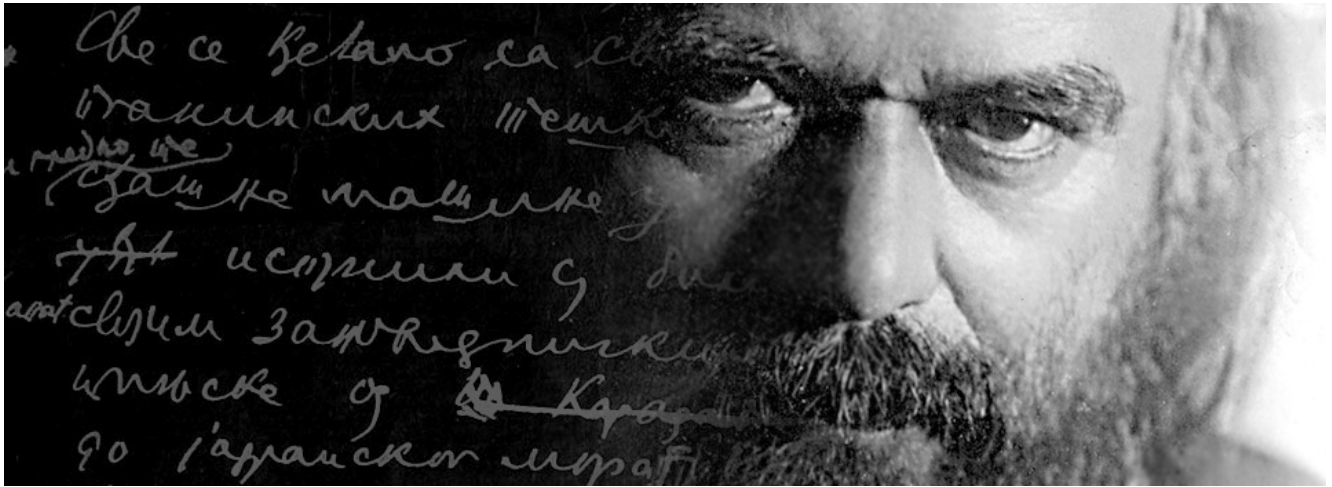

Свети владика Николај Охридски и Жички

Свети владика Николај Охридски и Жички (световно Никола Велимировић; село Лелић код Ваљева, Кнежевина Србија, 23. децембар 1880/4. јануар 1881 – Либертивил, САД, 18. март 1956) био је епископ охридски и жички, истакнути теолог и говорник, отуда је називан Нови Златоусти. Николај Велимировић је новоканонизовани српски светитељ.

Његово рођено име је Никола. У младости је тешко оболео од дизентерије и заклео се да ће посветити свој живот Богу, ако преживи. Преживео је и замонашио се под именом Николај. Велимировић је школован на Западу и у младости је био велик заступник либералних идеја и екуменизма. Такође је примљен у свештенство и брзо је постао важна личност у Српској православној цркви, посебно у односима са Западом. У међуратном периоду постао је предводник православних богомољаца и окренуо се антиевропејству и конзервативизму. Оснивач је десничарске политичке идеологије светосавског национализма. Сматра се духовним инспиратором Љотићеве организације ЗБОР. Често је критикован због антисемитских ставова. Када су у Другом светском рату Немци окупирали Југославију, Велимировић је стављен у кућни притвор и на крају одведен у логор Дахау, где је провео три месеца пре него што су га Немци ослободили да би помогао у образовању обједињавању

југословенских квислинга против надируће НОВЈ и Црвене армије. По завршетку рата, Велимировић је одлучио да се не врати у Југославију, у коју су на власт дошли комунисти. Уместо тога, 1946. отишао је за Америку, где је и остао до своје смрти 1956.

Централно место у Велимировићевим размишљањима чинила је критика хуманизма, европске цивилизације, материјалистичког духа и сл. О Европи је мислио као о великом злу којег се треба чувати, и презирао је њену културу, науку, прогрес. Епископ Николај је био дубоко очаран српском прошлошћу немањићког периода па је она, по њему, требало да буде парадигма нове српске стварности. Велимировић је снажно подржавао јединство свих православних цркава и успоставио је добре односе са англиканском и Америчком епископалном црквом. Уврштен је међу 100 најзнаменитијих Срба свих времена.

Николај Велимировић објавио је велики број књижевних дела духовне садржине. У периоду после Другог светског рата његова дела су била забрањена за штампање у Југославији. Тек касних осамдесетих година она почињу овде поново да се штампају, пре тога су углавном штампана у дијаспори заслугом епископа Лаврентија, а затим овамо преношена.

Његова дела су:

Успомене из Боке, 1904.

Француско-словенска борба у Боки Которској 1806-1814 (нем. *Franzosisch-slawische Kampfe in der Bocca di Cattaro 1806-1814*), 1910.

Религија Његошева, 1911.

Изнад греха и смрти, 1914.

Место Србије у светској историји (енг. *Serbias place in human history*), 1915.

Србија у светлости и мраку (енг. *Serbia in light and darkness*), 1916.

Патерик Манастира светог Наума, 1925.

Охридски пролог, 1928.

Рат и Библија, 1932.
Емануил: тајне неба и земље: чудесни доживљаји из оба света, 1937.
Три молитве у сенци немачких бајонета, 1945.
Победиоци смрти: православна читања за сваки дан године, 1949.
Земља Недођија: једна модерна бајка, 1950.
Песме молитвене, 1952.
Касијана; наука о хришћанском појимању љубави, 1952.
Диван: наука о чудесима, 1953.
Жетве Господње: од почетка до нашег времена и до краја, 1953.
Једини Човекољубац: живот Господа Исуса Христа, 1958.
Први божји закон и рајска пирамида, 1959.
О херојима нашег времена: беседа говорена једног необичног мутног и малодушног дана 1914., 1976.
Омилије на недељна и празнична јеванђеља епископа охридског Николаја, 1976.
Мисионарска писма, 1977.
Српски народ као Теодул, 1984.
Пустињак Охридски, 1986.
Рад на ослобађању отаџбине, 1986.
Косово и Видовдан, 1988.
Молитве на језеру, 1988.
Речи о свечовеку, 1988.
Вера светих: катихизис Источне православне цркве, 1988. [8]
Небеска литургија, 1991.
Три авети европске цивилизације, 1991.
О Богу и о људима, 1993.
Национализам светог Саве, 1994.
Дивно чудо: приче и поуке, 1995.
Душа Србије, 1995.
Говори српском народу кроз тамнички прозор, 1995.
Индијска писма; Изнад Истока и Запада, 1995.
Нове беседе под Гором, 1995.
Сан о словенској религији, 1996.
Књига о Исусу Христу, 1997.
Устанак робова, 1997.
Духовна лира: празничне песме, 1998.

Оче наш као основа друштвеног живота, 1998.
Симболи и сигнали, 1998.
Царев завет, 1999.
Љубостињски стослов, 1999.
Живот светог Саве, 1999.
Цветник, 2001.
Наука о закону, 2003.
О Европи; Духовни препород Европе, 2003.
Агонија цркве
Некролози
Трагедија Србије
О Светом Сави
Религиозни дух Словена
Словенски револуционарни католицизам
Европска цивилизација угрожена због болести душе
Вера и нација
Нови идеал у васпитању
Божије заповести
Средњи систем
Србија је мала Америка
О Православљу
Мали мисионар
Рођење Христово
Васкрсење Христово

На пролећном заседању Светог архијерејског сабора Српске православне цркве у мају 2003. канонизован је за светитеља. Свечана канонизација обављена је у Храму Светог Саве на Врачару, у Београду, 24. маја 2003. Већ следеће године, епископ шабачко-ваљевски Лаврентије је своју задужбину, манастир Соко близу Љубовије и Крупња, посветио Св. Николају. Манастир Соко је освештан 8. маја 2004. године. У овом манастиру постоји и музеј посвећен Св. Николају, његова велика биста у дворишту манастира и још једна велика зграда која се зове „Дом Св. владике Николаја“ и у којој преко лета бораве учесници „Мобе“.